

Bussiliiklusest Saku vallas

Ikka ja jälle on elanikud tundnud huvi, kuidas on Saku valla territooriumil busitransport korraldatud. Süsteem on keeruline, sest Saku vallas sõidavad kolme liiki bussid: on nn siseliinid (ennekõike õpilasiinid), mille tööd korraldab vald, avalikud liinid (113, 117 ja 117a), mida korraldab Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus, ja kommertsliinid (206, 219), mida korraldab eraettevõtja ehk AS Hansabuss.

Siseliinid (õpilasiinid)

Vald korraldab siseliinide ehk niisuguste busside tööd, millega sõidavad ennekõike õpilased kooli ja huviringidesse – suures osas on tegemist õpilasiinidega. Aga siseliinidega saavad sõita ka teised vallaelanikud. Bussid liiguvad nendel liinidel vastavalt valdavalitsuse ja bussiettevõtte kokkuleppele. Näiteks pannakse transport käima jaanipäeva ja vabariigi aastapäeva pidude puhul.

Saku Vallavalitsuse majandusteenistuse juhi Peep Puki sõnul on siseliinide graafikud paindlikud, arvestavad koolide töö, erinevate valla elu sündmuste ja üritustega – busse lisatakse või võetakse sõidust maha vastavalt konkreetsele vajadusele. Kiiresti saab muuta ka marsruute, selleks tuleb vaid vedajaga kokku leppida. Küll aga tuleb arvestada olemasolevate peatustega, sest nende muutmine eeldab lisaks rahalisele väljaminekule ka erinevaid koostööstusi.

Õpilastele ja eakatele on siseliinide bussidega sõit tasuta. Vedajaks on Hansabuss.

Õppeperioodil on tööpäeviti sisebussidel erinevatel liinidel 16 väljumist päevas. Kuus teeb see keskmiselt 10 000 sõidukilomeetrit ja maksma läheb see vallale 210 000 eurot aastas.

Õpilased sõidavad aga ka avalike (nr 113) ja kommertsliinidega (nr 206 ja 219). Nii kuuluvad koolidele saadava õpilaseveo graafikutesse ka avalike liinide 5 ja

kommertsliinide 3 väljumist päevas. Kokku teenindab seega õpilasi ühes päevas 24 väljumist. Sel sügisel jääb kuni aasta lõpuni Kasemetsa teel toimuvate ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitööde tõttu käiku üks ajutine siseliin. Algselt pidid tööd lõppema augustikuuga, kuid praeguseks on selgunud, et Kasemetsa tee jääb bussidele läbimatuks detsembri lõpuni.

Bussiga kooli

Bussiga kooli sõitva õpilase päev algab vara. Esimene liin väljub Sakust Laagri suunas juba 6.40, teised alustavad vaid pisut hiljem. Kõik ikka selleks, et lapsed vahemikus 7.30–7.45 Sakku, Kurtnasse, Kajamaale kohale ja õigeks ajaks tundidesse jõuaksid. Kõige pikem liin on praegu Kasemetsat, Kajamaad, Kiisat, Kurtnat ja Tagadit läbiv 113, mille sõiduajaks on 1 tund ja 6 minutit. Kuna lapsed lähevad maha erinevate koolide juures, on nende teekond ajaliselt mõnevõrra lühem, jäädes enamasti 30–35 minuti piiresse. Vaid Saustinõmme laste teekond Sakku põhikooli kestab kauem – 40 minutit.

Peep Puki sõnul on busse kasutavate õpilaste arvu üle arvestust pidada keeruline. „Andmeid saab vald eelkõige koolidelt ja bussijuhtidelt. Bussidesse on paigaldatud validaatorid, kuid õpilased kasutavad neid tagasihoidlikult. Juhul on küll kohustus nõuda sõidu registreerimist, kuid kui õpilaspiletit kaasas pole, siis sellepärast kedagi kooli viimata ei jäeta,“ räägib Peep Pukk. See aga moonutab tegelikku pilti ja nii jääb statistikast mulje, et ühel või teisel liinil sõitjaid napib. Tekib küsimus, kas suure bussi asemel võiks kasutada väiksemat või sulgeda liin tervikuna – raha loevad ja kulused

püüavad mõistlikuna hoida nii vald kui vedaja. „Palun kõikidel sõitjatel end igal sõidul registreerida – ikka parema teenuse nimel,“ tuletab Peep Pukk meelde.

Tihti peale on valda laekunud infot, et bussid on väga täis ja lapsed peavad sõidu ajal püsti seisma, see aga pole turvaline. Ülevaate saamiseks on valla esindajad käinud kaasa sõitmas ja olukorda uurimas, samuti juhtinud sellele vedaja tähelepanu. Selgus, et istekohti töepoolsest kõigile pidevalt ei jagu, kuid vaid üksikute peatuste vahel. Nii läheb tihti peale Kurtna Kooli juures buss täis, kuid juba pärast Kiisat on see taas pooltühi. Sama olukord on ka Saku alevikus, kus püstiseisjaid tekib vaid paari peatuse vahel. Vedaja sõnul pole see ohutuse mõttes probleem, kuna aleviku sees on see lubatud ja asulavälisel teel peab bussijuht sellisel juhul sõidukiirust teatud piirides hoidma.

Numeratsioon

Peep Puki sõnul tekitab küsimusi ka liinide numeratsioon, iseäranis uuele elanikule on see tõenäoliselt mõistatuseks ja esmapilgul arusaamatu. Siin on põhjus liinide kuuluvuses: avalik liin allub ühistranspordikeskuse ja kommertsliin vedaja liinnumeratsioonile. Valla siseliinidel (õpilasiinidel) on rakendatud põhimõtet, et ühega algavad numbrid (12, 13, ...) on hommikused, kahega algavad (23, 24, 24a, ...) lõunased ja kolmega algavad (34, 35, ...) pärastlõunased liinid. Erinevused on tingitud asjaolust, et ükski liin pole teisega päris identne. Liinide koostamisel on arvesse võetud koolide tundide lõpuaegu ja õpilaste eeldatavat liikumist. „Koostöös vedajaga püüame siiski liinide tähistuse selgemaks teha ja lisada bussidele

Fotod: AS Hansabuss

täiendava märgistuse, aga lahendus on veel väljatöötamisel,” räägib Peep Pukk.

Avalikud liinid ja kommertsliinid

MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus sõitjateveo osakonna juhataja Kadri Krooni selgitab, et maakonna avalikke liine ehk busse nr 117, 117A ja 113 rahastatakse riigieelarvest eraldatavast sihtotstarbelisest toetusest, kohalike omavalitsuste eelarvest (Peep Puki sõnul maksab Saku vald sel aastal avalike liinide toimimiseks 2944 eurot kuus ehk üle 35000 euro aastas) ja piletituludest. Kommertsliine ehk liinilubade alusel teenust osutatavaid liine nr 206 ja 219 rahastab vedaja ehk Hansabuss piletitulust. Vald kommertsliine ei toeta, küll aga maksab kinni õpilaste sõidu: alates 1918. aasta septembrist saavad õpilased kooli ajal ehk septembrist jaanipäevani valla piires kõikide bussidega (ja Elroni rongidega) tasuta sõita, ka kommertsliinidega nr 206 ja 219. Õpilastel tuleb vaid õpilaspileti või Ühiskaardiga oma sõiduõigust tõendada. Vald katab kulud – tasub iga sõidu eest 1,15 eurot. Peep Puki sõnul läheb see valla- le aastas maksma umbes 70 000 eurot.

Peep Pukk ütleb, et avalike ja kommertsliinide puhul vald palju kaasa rääkida ei saa: „Kooskõlastame küll sõidugraafikuid ja saame teha ettepanekuid nende muutmiseks, kuid kohustada me vedajat ei saa.“

Liini avamine

Avalike liinide teenindaja leidmiseks korraldab Ühistranspordikeskus riigihanke, millega seab vedajale tingimused (muu hulgas bussidele esitatavad nõuded). Tingimused kooskõlastatakse Maanteeameti kui riigi esindajaga. Hanke võitjaga sõlmitakse reisi- jateveoks avaliku teenindamise leping, enamasti kaheksaks aastaks. Lepingu täitmise üle teeb järelevalvet Ühistranspordikeskus. Sakus veab avalikel liinidel Hansabuss, leping (kättesaadav aadressilt <https://www.ytkpohja.ee/lepingud-ja-maarused>) kestab kuni 2022. aasta 13. septembrini. Tänaste plaanide kohaselt kuulutab Ühistranspordikeskus uue riigihanke välja 2021.aastal, Kadri Krooni kinnitab, et kõigil ettevõtetel ja ettevõtjatel on võimalik osaleda.

Kommertsliini avamiseks esitab eraet- tevõtte, kes soovib reisi- jateveoga tegeleda, taotluse ja veotingimuste deklaratsiooni, milles on põhiinfo pakutava teenuse kohta, muu hulgas kirjeldus, milliste bussidega reisi- jaid vedama hakatakse. Kui ettevõtte vastab ühistranspordiseaduses sätestatud nõuetele, antakse liiniluba enamasti viieks aastaks (juhul, kui ettevõtte ise ei soovi lühemat perioodi). Harjumaa kommertsliinide veotingimuste deklaratsioonid on leitavad

aadressil <https://www.ytkpohja.ee/kommertsliinide-veotingimuste-deklaratsioonid>.

Saku valda läbivaid kommertsliine teenindas varem AS Samat. Kuid Samat lõpetas nende liinide teenindamise ning samal ajal esitas AS Hansabuss taotluse neil liinidel reisi- jaid vedada. Kadri Krooni selgitas, et hetkel on olukord, kus nii avalikel liinidel kui kommertsliinidel veab reisi- jaid Hansabuss. „Kui mõnel vedajal on huvi ja soovi, siis vastavalt ühistranspordiseaduses sätestatud tingimustele on võimalik taotleda liini avamise luba,“ lisas Krooni.

Kasulik teada

Avalikel liinidel kehtestab pileti- hinna Ühistranspordikeskus, kuid sõidukilo- meetri maksumus ei tohi olla kõrgem, kui valdkonna eest vastutava ministri poolt kehtestatud ülempiir. Minister määrab ka liinil kehtivad sõidusoodustused. Avalikud maakonnaliinid on ühtses piletimüügisüsteemis. Sõiduplaan koostatakse vastavalt nõudlusele.

Avalikel liinidel sõitvad bussid peavad olema vastavalt tingimustele valged ning tähistatud lisaks vedaja logole ka ühtse piletimüügisüsteemi tähistega, bussidel peavad olema kleebsid, mille järgi reisi- jad need ära tunnevad. Vaata fotot allpool.

Kommertsliinidel määrab pileti- hinna teenusepakkuja ehk ettevõtte, kes reisi- jaid veab. Bussiettevõtte koostab ka sõiduplaani ning see kooskõlastatakse

Ühistranspordikeskuse poolt, kui selgub, et taotletav liin ei häiri juba olemasolevat ühistransporditeenust.

Kui kommertsliinil vedaja soovib sõiduplaani muuta (väljumisi lisada või ära jätta, väljumisaegu muuta), peab ta esitama Ühistranspordikeskusele sellekohase taotluse vähemalt 90 päeva enne kavandatava muudatuse jõustumist. Bussiettevõtte peab plaanitavast muudatusest teavitama ka omavalitsust, mille territooriumil reisi- jatevedu toimub, ning esitama Ühistranspordikeskusele omavalitsuse kirjaliku seisukoha muudatuse kohta. Ehk Hansabuss peab liinide 206 ja 219 muudatustest teavitama Saku Vallavalitsust ja esitama Saku Vallavalitsuse seisukoha.

Koroonaaeg ja suveperiood

Koroonast tingitud eriolukorra ajal lubas

Ühistranspordikeskus kõikidel kommertsliinide vedajatel kiirendatud korras reisijateveo lõpetada või väljumisi vähendada, kuid pärast eriolukorra lõppu tuli 90 päeva jooksul koroonaeelsed sõidugraafikud taastada või liini teenindamisest loobuda. Avalikel ehk riigi poolt rahastatavatel liinidel muudatusi ei toimunud.

ASi Hansabuss kommerts- ja avalike liinide ärisuuna juht Karel Prikk rääkis, et kommertsliinid (206 ja 219) töötavad isemajandaval põhimõttel, mis tähendab, et liini kulud peab 100% katma piletimüügi tulu. Eriolukorraga kehtestatud riiklike piirangute tõttu vähenes reisijate arv liinil nr 219 Aespa-Kurtna-Tallinn 79% ja liinil nr 206 Saku-Tallinn 76%.

Priki sõnul taastati liini nr 219 esialgne sõidugraafik juba 22. mail ja liinil 206 tihendati graafikut 25. mail. Juuli keskel teenindas liini nr 219 kaks autobussi, neist

ühes on reisijatele 23 ja teises 32 kohta. Argipäeviti oli 34 väljumist, täituvus oli alla 50%. Väiksem buss väljus Tallinnast paaritundidel ning suurem paaritutel tundidel ning Aespa poolt vastupidi.

Liini nr 206 teenindas juuli keskpaigas samuti kaks bussi, neist ühes on reisijatele 72 ja teises 33 kohta, võimalusel asendati väiksem buss suuremaga. Väljumisi oli argipäeviti 36, täituvus oli samuti alla 50%. Kommertsliinidel reisijate arv juunis-juulis küll kasvas, kuid ei saavutanud koroonaeelset taset.

Uued bussid ja koroonaeelne sõiduplaan

17. augustil jõudis Saku-Tallinna kommertsliinile nr 206 kolm Iveco Crossway bussi, mis on 10,8 m pikkused ja mahutavad kokku 73 reisijat – sõidukites on 41 iste- ja 32 seisukohta. Karel Prikk kinnitab,

et busside valikul lähtuti eelkõige reisijate turvalisusest, mugavusest ning ökonoomsusest. Uutel bussidel on tumendatud topelt klaasid, mis tagavad eri aastaegadel reisijatele sobiva temperatuuri. Suvel jahutab salongi kliimaseade, talvel soojendab lisakütteseade. Bussidel on automaatse lülitusega käigukastid, mis tagavad sujuva käiguvahetuse ja rahulikuma sõidu. Diiselmootorid on oma kategoorias parimad ja keskkonnasõbralikumad. Busside ees ja küljel on suured tablood – liinide marsruudi info on nii peatustes olevatele inimestele hästi nähtav. Kõikidel sõidukitel on peal GPS-süsteem, et vedaja saaks masinaid reaajas jälgida. Investeeringu suurus on ligi pool miljonit eurot.

Kommertsliinide reisijate arv on hakanud taastuma, kuid pole veel kaugeltki koroonaeelsele tasemele jõudnud. Sellele vaatamata hakkasid bussid 17. augustist

Koolibusside graafikut vaata valla-
valitsuse kodulehelt aadressil
www.sakuvald.ee/opilastransport

tööpäevadel taas iga poole tunni tagant väljuma. „On ilmselge, et kriis räsib, kuid tulenevalt meie senisest konservatiivsest majandamisest, segmenteeritud tooteportfelligist (mitmed turud, mitmed erinevad teenused) ja kiirest kriisile reageerimisest tunneme end tulevikku vaadates kindlalt ning tagame jätkusuutliku teenuse ka edaspidi,“ lubas Karel Prikk. „Ehk uued mugavad bussid ja tihe sõidugraafik kasvatavad reisijate arvu,“ on Hansabussi kommerts- ja avalike liinide ärisuuna juht lootusrikas.

Saku vallas on tihe bussiliiklus: siseliini ehk õpilasliini buss väljub kooli ajal igal tööpäeval 16 korral, avalikel liinidel väljub buss 16 korral päevas, kommertsliinidel on tööpäevadel 100 (reedel 102), laupäeval 66 ja pühapäeval 62 väljumist.

Vallale lähevad siseliinid aastas maksma umbes 210 000 eurot. Avalike liinide puhul on Saku valla osalus umbes 35 000 eurot. Kommertsliine kasutavate laste sõit läheb maksma 70 000 eurot. Lisanduvad veel kulud validaatoritele, sõidukaardi arvestuse

Alates 2018. aasta septembrist saavad õpilased kooli ajal ehk septembrist jaanipäevani valla piires kõikide bussidega (ja Elron rongidega) tasuta sõita, ka kommertsliinidega nr 206 ja 219. Õpilastel tuleb vaid õpilaspileti või Ühiskaardiga oma sõiduõigust tõendada.

keskkonna maksud ja sidekulud – toetavad tegevused maksavad umbes 5000 eurot aastas. Ehk vald kulutab aastas sise-, avalike ja kommertsliinide peale kokku umbes 320 000 eurot.

INNA MIKLI

Teeremont võib hilinemisi põhjustada

Tallinnas Viljandi maanteel remonditakse teed, ühtlasi on suletud Järve Selveri vastas olev Pärnu maantee ja Viljandi maantee ristmik. Karel Prikk on murelik ja kardab, et teeremondi tõttu võib liinidel nr 206 ja nr 219 hilinemisi ette tulla. Hansabussi kommerts- ja avalike liinide ärisuuna juht väidab, et nende ettevõtte sai 3. augustil alanud teetöödest teada alles 28. juulil. „Kahjuks on tegemist tüüpilise olukorraga, kus vedajale vastavat informatsiooni ei laeku või see laekub viimasel hetkel ning vedaja arvamus või nõuandeid ei võeta arvesse,“ on Prikk pettunud. „Oleme sellele korduvalt tähelepanu juhtinud, kuid olukord on

endine.“ Millised võivad olla hilinemised sügisel, kui algavad koolid ja liiklus muutub veelgi tihedamaks, ei oska Hansabussi esindaja täpselt ette ennustada. Ta palub kõigil auto või bussiga Saku-Tallinn-Saku või Kiisa-Tallinn-Kiisa vahel liiklejatel kindlasti aega varuda. Karel Prikk tänab reisijaid ja Saku Vallavalitsust mõistava suhtumise eest ning loodab, et olukord taastub ning reisijad saavad peagi Hansabussi liine taas tavapärase sõidugraafiku alusel kasutama hakata. Praeguste plaanide põhjal peaksid remonditööd Tallinnas Viljandi maantee alguses lõppema 15. detsembril.

Kuidas ma Eestis puhkasin

Sel suvel on meil kampaania „Puhka Eestis!“ – vaja ju kohalikku majandust toetada. Otsustasin siis Pärnusse ujuma minna – Haapsalus ja Vösul ja isegi saartel, rääkimata Tallinna randadest, on ju küll käidud, aga suvepealinn on minu jaoks suhteliselt avastamata paik.

Peatusin ühel vaikselt tänaval ja läksin vaatama, kuidas parkimine käib (Tallinnas jätan auto enamasti parkimismajja ja Pärnu parkimiskorraldusest pole mul aimu). Ehk läksin infotahvli juurde, mis seisis samas kõrval, nelja auto kaugusel – oma masina juurest ma seda lugeda ei näinud. Vaatasin juhised üle ja maksin mobiiltelefoni abil. Kui ringi keerasin, seisis minu selja taga paari meetri kaugusel noormees, kes ütles võidurõõmsalt, et tegi mulle hoiatustrahvi – 0 eurot! Vaatasin telefoni: olin maksnud 16.28, trahv oli tehtud kell 16.27. Ehk lapseohtu noormees oli mu selja taha hiilinud ja kiiresti trahvi teinud, kuigi ta nägi, et ma seisan infotahvli ees ja maksan! Tundus ebaõiglane.

Usina parkimismehega vaidlemine ei andnud mingeid tulemusi, tema rinnasildil olevale telefonile helistamine samuti mitte – vastas keegi, kes väitis, et telefon on tema käes vaid hoiul. Helistasin siis infotahvli olevale numbrile. Sõbralik naisterahvas lohutas, et 0-eurone trahv on vaid hoiatus ega tee midagi – ärgu ma võtku südamesse või tehku vaie. Milleks hoiatada inimest, kel pole kavatsustki petta? Ma ei saanud sellest päris täpselt aru, kuid vaiet kirjutama siiski ka ei hakanud. Aga tuju sai rikutud küll.

Pean tunnistama, et muidu mulle Pärnus meeldis – meri oli soe, rand puhas, tualettruumid korras ning võimalusi näiteks juua ja näksi osta piisavalt. Ning õhtu oli sume ja soe. Enne ärasõitu istusin Villa Vesseti terrassil, imetlesin naabruses kohisevaid vanu pargipuid ja sõin väga maitstva eine. Ettekandja oli nobe ja sõbralik, jättis mulje, et olen tõesti oodatud. Nii meeldivalt lõppes see päev!

Rannailmu sel suvel jätkus. Aga Pärnusse ma siiski rohkem ei läinud. Vältisin võimalust taas parkimismehega kohtuda – pole mõtet end ebaseameeldivasse olukorda seada. Üks ülipüüdlik trahvija suudab rohkem turiste peletada kui mitu sõbralikku ja toredat inimest ligi meelitada.

INNA MIKLI

